

*Володимир Михайлович Отрош,
докторант Інституту держави і права
імені В. М. Корецького НАН України,
кандидат юридичних наук
ORCID: 0009-0009-2783-0497*

СТАНОВЛЕННЯ АНДОРРСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ ТА НАБУТТЯ КНЯЗІВСТВОМ АНДОРРА МІЖНАРОДНОЇ ПРАВОСУБ'ЄКТНОСТІ

Постановка проблеми дослідження. Питання міжнародної правосуб'єктності (як здатності володіти правами й обов'язками безпосередньо на основі норм міжнародного права, а отже, й здатності бути учасником міжнародних правовідносин) належать до найважливіших проблем сучасного міжнародного права. Особливе місце серед них посідає проблематика міжнародної правосуб'єктності Андорри та інших європейських мікродержав (як найменших за розмірами території та чисельністю населення країн Європи, що мають свою специфіку та правові нюанси в реалізації міжнародної правосуб'єктності). Правильне розуміння правової природи названої категорії держав та особливостей їх сучасного міжнародно-правового статусу дасть змогу Україні правильно вибудовувати з ними двосторонні відносини та відповідним чином взаємодіяти на міжнародній арені.

Актуальність обраної теми дослідження викликана відсутністю у вітчизняній (і браком у зарубіжній) науці міжнародного права комплексного дослідження міжнародно-правової природи європейських мікродержав, до кола яких належить і Андорра. Нагальна потреба в такому дослідженні продиктована й практичними міркуваннями, адже Україна має дипломатичні відносини з Андоррою та іншими європейськими мікродержавами, в яких за сумісництвом акредитовані українські посли.

Огляд літератури. Незважаючи на брак джерел з порушеної проблематики, питання історії Андорри та її політичної системи в загальних рисах порушувалися у статті «Андорра» у вітчизняних виданнях, зокрема в юридичній енциклопедії (автор – В. Федоренко) та в енциклопедії «Країни світу і Україна» (автор – І. Дудко), а також у зарубіжних енциклопедичних виданнях, на які ми посилаємося в ході дослідження. Названі та інші використані нами джерела були критично проаналізовані при підготовці цієї статті.

Мета і завдання дослідження полягають у тому, щоб проаналізувати етапи становлення андоррської державності та показати, як відбувалося набуття Князівством Андорра міжнародної правосуб'єктності.

Виклад основного матеріалу. Андорра (офіційна назва – Князівство Андорра) розташована на південному заході Європи, у східній частині Піренейських гір. Загальна площа країни становить 467,8 км². Князівство Андорра межує з Іспанією (довжина кордону – 63,7 км) і з Францією (довжина кордону – 56,6 км); загальна довжина кордону становить 120,3 км. Андорра є унітарною державою і складається з 7 адміністративно-територіальних одиниць – громад (Канільо, Енкамла, Оріндо, Ла-Массана, Андорра-ла-Велья, Сан-Джулія-де-Лорія і Лес-Ескальдес), які є органами представництва й управління парафіями. Столиця держави – Андорра-ла-Велья, в якій проживає 22,1 тис. осіб. Загальна чисельність населення Князівства Андорра становить 78,2 тис. осіб, з яких міські жителі становлять 91 % мешканців країни. Етнічний склад населення Андорри має такий вигляд: андоррці – 49 %, іспанці – 24,6 %, португальці – 14,3 %, французи – 3,9 %, решта – представники інших національностей. Офіційна мова Князівства Андорра – каталанська, яка є рідною для 64 % громадян країни [1].

За релігійною ознакою 99,6 % населення країни є християнами (переважно римо-католики). Іслам сповідує близько 0,4 % мешканців країни, майже всі вони є імігрантами-заробітчанами з

країн Африки. Враховуючи переважаючу кількість католиків, Конституція країни гарантує Римокатолицькій церкві (РКЦ) підтримання особливих відносин з державою. При цьому РКЦ Андорри не має самостійного єпископського статусу, сім її парафій входять до юрисдикції єпископа Урхельського (Іспанія) [1]. Незважаючи на особливе співробітництво з РКЦ, у Андоррі відсутня державна релігія. Князівство є світською державою, хоча цей принцип і не закріплений у Конституції країни.

Що стосується походження Андорри та її мешканців, то воно губиться у глибині століть. Відомо, що у 202 р. до н. е. територія Андорри увійшла до складу Римської імперії, а з 414 р. до початку VIII ст. вона перебувала у складі королівства вестготів на Піренейх. Перша згадка про територію сучасної Андорри часів Середньовіччя відноситься до 778 р., коли на Іберійський півострів вторглися маври (колективна назва арабів і берберів з Північної Африки) і під їх натиском вестготи змушені були відступити у Східні Піреней. У 781 р. король франків Карл Великий приєднав андоррські долини до Франкського королівства та віддав їх в управління своєму синові Людовику Благочестивому, який правив тоді в Аквітанії. У 805 р. загін андоррських повстанців під проводом Марка Альмогабара провів через перевал Фонтаржант франкські війська, які вщент розбили маврів. На знак вдячності Людовик Благочестивий своєю хартією дарував незалежність місцевим жителям шляхом заснування в андоррських долинах незалежної держави, названої ним, за однією з версій, «Ендор», що згодом стала називатися Андорра [2, с. 405].

У результаті боротьби між єпископами Урхельськими (на користь яких графи Урхельські поступилися долиною Андорра) і графами де Фуа за контроль над Андоррою у 839–1133 рр. ця територія була підпорядкована єпископу Урхельському. Однак конфлікти та збройні зіткнення між графами де Фуа і єпископами Урхельськими продовжувалися й надалі. Обидві сторони намагалися повністю підпорядкувати собі Андорру, що призвело зрештою до компромісу та укладення кондомінату (співволодіння) у 1278 р., затвердженого папою Римським Мартином IV у 1282 р. Граф Роже Бернар III де Фуа і єпископ Урхельський Петро де Кастроно в присутності арагонського короля Педро III підписали так званий Договір про Пареаж (*Traite de Pareage*; у літературі можна зустріти й іншу його назву – Акт-пареаж), який встановлював спільне володіння в Андоррі єпископа Сео-де-Урхель і графа де Фуа та процедуру розв'язання суперечок між ними з приводу прав на цю територію, а також визначав організацію політичної, адміністративної та судової влади в країні у феодальну епоху. З того часу Андорра остаточно підпадає під подвійний сюзеренітет єпископа Урхельського і графа де Фуа. Наступники єпископа й донині є співправителями, а права графів де Фуа у 1479 році, після того як граф Франциск Феб де Фуа став королем Наварри, перейшли до наваррської корони. Коли король Наварри в 1594 році зійшов на престол Франції під ім'ям Генріха IV, ці права так само перейшли до французької корони, а починаючи з 1792 р., – до Французької Республіки. З того часу й донині президенти Франції є номінальними співправителями Андорри. Отже, нова і новітня історія Андорри протікає фактично під подвійним протекторатом Франції та Іспанії.

У 1419 році в Андоррі був утворений виборний орган – Рада землі, що згодом перетворився на Генеральну раду (один із найстаріших парламентів у Європі), до якої глави найбільш впливових родин мали право обирати своїх представників. У 1763 році в Андоррі був прийнятий звід законів і звичаїв країни – «Політар», а в 1866 році – «Проект реформи, прийнятий у Долинах Андорри», затверджений співправителями. Названий документ був основним законодавчим актом Андорри до 1993 року і виконував роль своєрідної конституції держави. Він визначав також повноваження і принципи формування вищого законодавчого органу Андорри – Генеральної ради (складалась з 24 членів), що обиралася синдиками (главами місцевої влади).

У серпні-жовтні 1933 року країну охопили соціальні та політичні заворушення, кампанія за запровадження загального виборчого права, названі андоррською революцією. Скориставшись народними заворушеннями, російський білоемігрант Борис Скосирев спробував вчинити переворот, запропонувавши Генеральній раді (парламенту країни) свою кандидатуру в якості князя Андорри. Заявляючи про свої права на престол, він діяв нібито від імені претендента на французький престол герцога де Гіза. Коли єпископ Урхельський відхилив цю пропозицію, Б. Скосирев видав прокламацію в Сео-де-Урхелі і проголосив себе у 1934 році суверенним князем (а потім і королем) Борисом I, призначивши дату загальних виборів. Однак невдовзі він був заарештований іспанською гвардією, а потім засуджений у Барселоні та висланий до Португалії. Все це потягло за собою

розпуск законодавчого органу країни – Генеральної ради. Загроза розкладання правопорядку в Андоррі потребувала втручання французьких властей. Незабаром у Андоррі були проведені вибори і відновлена діяльність Генеральної ради, яка запровадила загальне виборче право для чоловіків віком від 25 років (раніше виборчі права мали лише глави родин), а чоловіки віком від 30 років могли обиратися до органів державної влади. Під час громадянської війни в Іспанії та в роки Другої світової війни (так само, як і під час Першої світової війни) Андорра зберігала нейтралітет. У цей період до країни постійно прибували політичні біженці та іммігранти. З 1936 до 1940 року в Андоррі дислокувався французький військовий контингент з метою недопущення впливу громадянської війни в Іспанії та впливу режиму Франко. Під час Другої світової війни Андорра була важливим каналом контрабанди між Францією (режим Віші) та Іспанією [3]. У 1944 році територія Андорри перебувала під німецькою окупацією.

У повоєнний період значно зріс рівень життя в країні і чисельність населення на 1964 рік зросла вдвічі порівняно з довоєнним часом. Економічному зростанню країни значною мірою сприяв розвиток торгівлі та туризму. У 1966 році в Андоррі було введено соціальне законодавство. У 1970 році у князівстві була проведена виборча реформа, в результаті якої андоррські жінки вперше отримали право голосу. З того часу чоловіки і жінки, які досягли 21-річного віку, отримали виборче право і право бути обраним, тобто стали володіти активним і пасивним виборчим правом. У 1985 році віковий ценз був знижений до 18 років. У 1975–1976 роках в Андоррі були утворені перші політичні партії. На початку 1982 року виконавча влада була відокремлена від законодавчої і створено перший уряд Андорри.

На межі XX і XXI століть Андорра значно розширила зв'язки із зовнішнім світом, стала великим туристичним і торговельним центром, а також значною офшорною зоною. Відсутність прямих податків зробило економіку князівства привабливою для інвесторів. Валовий внутрішній продукт (ВВП), експорт і імпорт Андорри формуються за рахунок торгівлі (головним чином – реекспортних операцій) і туризму (в т. ч. одноденному – для купівлі товарів за більш низькими цінами). Головними зовнішньоторговими партнерами Андорри є Іспанія, Франція, Німеччина та Італія. При цьому сільськогосподарський і промисловий сектори Андорри є слаборозвиненими, країна також повністю залежить від поставок енергоносіїв із-за кордону. Незважаючи на це, за щорічною класифікацією Всесвітнього банку, Андорра є країною з економікою «високого доходу» (high income). З року в рік зростає ВВП країни, що в поточних цінах поступово наближається до 3 млрд євро. Андорра з 1989 року є членом Митного союзу ЄС, а з 1 січня 2002 року вона приєдналась до зони євро. Крім того, Андорра набула у 1993 році членства в ООН та є членом низки її спеціалізованих установ і міжнародних міждержавних регіональних (європейських) організацій, зокрема Ради Європи (з 1994 р.), ОБСЄ (з 1975 р.) та деяких інших. Останнім часом Андорра активно розбудовує свою договірно-правову базу за рахунок укладення міжнародних міждержавних двосторонніх і багатосторонніх угод.

Архаїчна законодавча база, що склалася в основному ще в середньовіччі, породжувала певні труднощі в управлінні країною, що подеколи приводило до конфліктів між Андоррою та її співправителями. Все це зумовило необхідність підготовки та прийняття основного закону країни. 14 березня 1993 року в Андоррі відбувся референдум, результатом якого стало прийняття (74 % виборців) першої демократичної Конституції та скасування феодальної системи влади, що формально існувала до того часу в країні. Згідно з нововведеннями суверенітет держави передавався громадянам і органам представницької влади, співправителі зберегли за собою статус глави держави і право вето в питаннях законодавства і міжнародних відносин. Крім того, громадянам гарантувались основні права і свободи, дозволялось створення політичних партій і професійних спілок тощо.

Конституція, віддаючи данину феодально-монархічній епосі, звідки беруть витоки сучасної Андорри, зберегла її історичну назву – «князівство», яке, незважаючи на його офіційну назву, по суті, є республікою з парламентською формою правління. Зокрема, у ст. 1 Конституції країни записано, що «режим правління Андорри – парламентський», тому не можна погодитися з тими вітчизняними авторами, які вважають Андорру за формую державного правління парламентським князівством. Так, в українській юридичній енциклопедії в статті «Андорра» говориться, що чинна Конституція Андорри 1993 р. проголосила країну «парламентським князівством» [2, с. 404]. В іншій і більш сучасній вітчизняній енциклопедії «Країни світу і Україна», яка є першим в Україні

багатотомним систематизованим зводом знань про країни світу та їхні політичні системи, у статті «Андорра» також зазначається, що за формою державного устрою Андорра є парламентським князівством. Водночас, як зауважує відомий український вчений-конституціоналіст В. Шаповал, іноді з метою позначення форми державного правління в конституціях використовуються замість терміна «форма державного правління» («форма правління»), який є визначальним для теорії і практики конституційного права, інші терміни, зокрема «режим правління», який, згідно з Конституцією Андорри, є в цій країні парламентським. Отже, сучасна Андорра, незважаючи на історичну назву країни – князівство (в якому немає монарха як такого), є, по суті, республікою з парламентською формою правління, що випливає зі ст. 1 Конституції Андорри від 14 березня 1993 року. Парламентська форма правління, зафіксована названою Конституцією, зумовлює і характер відносин між Генеральною радою (парламентом) і урядом країни, оскільки парламент нової легіслатури обирає главу уряду [4, с. 295].

У преамбулі Конституції Андорри наголошується на відданості андоррців історичним традиціям та необхідності пристосування її політичних і суспільних інститутів до нових історичних реалій. З точки зору предмета регулювання і оформлення, Конституція Князівства Андорра відображає стан сучасного західного конституціоналізму та містить його політичну, економічну і соціальну складові. Конституція характеризує Андорру як правову, незалежну, демократичну й соціальну державу, а також проголошує принцип народного суверенітету, що корениться в андоррському народі, який здійснює його за допомогою голосування та інститутів, установлених основним законом (ст. 1). За змістом ст. 3 Конституції країни, вона є вищим виявленням андоррського правового порядку та виступає як об'єднуюче начало публічної влади і громадян. Відповідно до Конституції Андорри, держава у своїй діяльності слідує принципам свободи, рівності, справедливості, терпимості та захисту прав людини, а також гідності людини. Конституція закріплює широке коло прав і свобод андоррців (ст. 4–42). Гарантії непорушних і невід'ємних прав особи розглядаються як основа політичної організації, соціального миру та справедливості. При цьому Загальна декларація прав людини 1948 року виступає як елемент юридичного порядку Андорри (ст. 5).

Конституція Андорри вирізняється наявністю титулу III (ст. 43–49), що розкриває зміст, функції та значення унікального інституту співправителів, якими є в «особистій і виключній якості єпископ Урхельський і президент Французької Республіки». Позитивний, понад 700-літній досвід управління країною за допомогою співправителів дав підстави для збереження цього інституту в нових історичних умовах у трансформованому вигляді. Положення Конституції про те, що співправителі є «як спільно, так і роздільно, главою держави» дає підстави охарактеризувати інститут співправителів як колективного главу андоррської держави, в якій кожен із співправителів водночас виступає як індивідуальний глава Князівства Андорра з достатньо традиційною для країни з парламентською формою правління компетенцією. Обидва співправителі мають однакові повноваження і здійснюють верховне представництво князівства, будучи символами і гарантами андоррської держави. Кожен із співправителів складає присягу і зобов'язується здійснювати свої повноваження в повній відповідності з положеннями конституції Андорри (ст. 43). Кожен співправитель призначає свого особистого представника в князівстві. Будучи достатньо оригінальною установою, інститут співправителів покликаний забезпечити наступність влади в країні та її стабільність і, як показує історичний досвід, цілком виправдав своє призначення. Інститут співправителів виконує не лише роль глави андоррської держави, а й включений до системи органів виконавчої влади країни. Хоча співправителі не обираються й не призначаються безпосередньо в Андоррі, вони виконують низку виконавчих функцій у князівстві, зокрема, приймають рішення щодо оголошення виборів і референдумів, про створення спеціальних служб для реалізації їхніх інституційних функцій тощо (статті 45 і 46).

Вища виконавча влада в князівстві здійснюється урядом, що складається з глави уряду та 12 міністрів (ст. 72). Цей орган державної влади є відповідальним за проведення національної і міжнародної політики Андорри, а також за управління державою. Усі дії і рішення уряду підлягають судовому контролю (ст. 72). Кандидат, обраний Генеральною радою (парламентом) на посаду голови уряду, формально затверджується співправителями на чотирьохрічний строк. Уряд відповідальний перед Генеральною радою і несе за свою діяльність політичну та солідарну відповідальність

(ст. 69). Тут варто ще раз наголосити, що уряд Андорри підзвітний саме Генеральній раді (парламенту), тому політична система держави є парламентською. При цьому, згідно зі ст. 71, після обговорень в уряді його глава може поставити перед співправителями вимогу щодо розпуску Генеральної ради. Загалом Конституція Князівства Андорри 1993 року змінила державний устрій так, що повноваження уряду значно розширилися. До відання уряду передано низку питань, що раніше перебували в компетенції співправителів, зокрема, управління поліцією, правосуддям, пенітенціарною адміністрацією, вирішення питань громадянства тощо. Для реалізації своїх повноважень уряд наділений владою приймати акти нормативного характеру. Уряд (так само як і парламент) володіє правом законодавчої ініціативи (ст. 58).

Законодавчим органом Андорри є Генеральна рада – однопалатний парламент, який забезпечує рівне представництво всього місцевого населення і семи громад (парафій) окремо, представляє народ Андорри, здійснює законодавчу владу, схвалює державний бюджет, визначає політику уряду і контролює її проведення (ст. 50). Він складається з не менше 28 (нині у складі парламенту саме така кількість депутатів) і не більше 40 генеральних радників (депутатів), які обираються на 4 роки загальним, вільним, рівним і прямим голосуванням (ст. 51). Половина членів Генеральної ради обирається по загальнонаціональному округу, друга половина – по рівному числу з 7 парафій (ст. 52). Таким чином, у Андоррі діє змішана виборча система: у парафіях половина парламентаріїв обирається за мажоритарною системою, друга половина при виборах у одномандатному національному окрузі – за системою пропорційного представництва. Виборчих бар'єрів для партій чи коаліцій не існує. Генеральна рада, як і переважна більшість парламентів світу, володіє усіма атрибутами парламентської установи, однак оригінальним її органом є Постійна комісія з дотримання повноважень парламенту, коли останній розпущений або перебуває на канікулах. Голова Генеральної ради (генеральний синдик) обирається з числа членів ради (ст. 55). Генеральна рада володіє законодавчою ініціативою (ст. 58) нарівні з урядом і може делегувати уряду здійснення законодавчої функції (ст. 59). Доволі докладно прописані в Конституції повноваження Генеральної ради в частині ратифікації та денонсації міжнародних договорів.

Що стосується особливостей судової системи Андорри, то вони розкриваються у титулі VII Конституції та є єдиною на всій території (ст. 85). Конституція країни забороняє надзвичайну юстицію. Судова влада здійснюється суддями першої інстанції, судами, кримінальними трибуналами і Верховним судом (ст. 87). Існує також Верховний трибунал з кримінальних справ, що складається з двох вікаріїв, апеляційного судді, двох цивільних суддів і двох членів Генеральної ради. Відповідно до ст. 89 верховний орган судової влади – Вища рада правосуддя (ВРП) – орган представництва, керівництва і управління судовою системою, який контролює відправлення правосуддя. Контроль за дотриманням конституційної законності покладається на Конституційний трибунал, який є верховною інстанцією у тлумаченні Конституції. Повноваження Конституційного трибуналу Андорри в цілому аналогічні повноваженням органів конституційної юстиції європейських країн. Стаття 98 Конституції встановлює, що Конституційний трибунал, крім питань конституційності тих чи інших законодавчих актів, декретів, міжнародних договорів, правомочний розглядати також і індивідуальні клопотання про конституційний захист прав і свобод, і конфлікти з приводу розподілу повноважень між конституційними органами, якими є співправителі, Генеральна рада (парламент), уряд, ВРП і громади. Конституція Андорри визначає також завдання прокуратури, яке полягає у нагляді за дотриманням законності та застосуванням законів, а також незалежності судів, захисту та охорони прав громадян і суспільних інтересів.

Після набрання чинності першою демократичною андоррською Конституцією 1993 року та узгодження з нею політичної системи країни Князівство Андорра стало повністю відповідати загальноновизнаним критеріям державності, які склалися в сучасному міжнародному праві та були перераховані у ст. 1 Конвенції Монтевідео про права й обов'язки держав від 26 грудня 1933 року. У названій Конвенції, зокрема, говориться, що «держава як особа міжнародного права повинна мати: а) постійне населення; б) певну територію; с) уряд і d) здатність вступати в міжнародні відносини з іншими державами» [5]. З прийняттям Конституції Андорри 1993 року міжнародне становище князівства змінилось, воно стало формально незалежним і здатним вступати в міжнародні відносини з іншими суб'єктами міжнародного права – державами та міжнародними міжурядовими організаціями.

Висновки. На сучасному етапі своєї державності Князівство Андорра є повноправним членом міжнародного співтовариства і володіє міжнародними правами та обов'язками. Його міжнародно-правовий статус має об'єктивний характер і знаходить відображення в таких аспектах, як *jus legationis* (активне й пасивне право посольства), *jus contrahendi* (укладення міжнародних договорів), *jus societatis* (участь у роботі міжнародних організацій) та *jus conventus* (участь у роботі міжнародних конференцій). Ці аспекти мають свою специфіку та правові нюанси в діяльності Князівства Андорра на міжнародній арені. Цим теоретико-практичним питанням ми й присвяtimo наступні наші статті.

Список використаних джерел

1. Сайт Департаменту статистики Князівства Андорра. URL: <http://www.estadistica.ad/serveiestudis/web/index.asp>
2. Дудко І. Д. Андорра. *Країни світу і Україна: енциклопедія: в 5 т.* Т. 1 / редкол.: А. І. Кудряченко (голова) та ін.; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України». Київ: Фенікс, 2018. Том 1. 564 с.
3. Федоренко В. Л. Андорра. *Юридична енциклопедія: в 6 т.* Т. 1: А-Г / редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова) та ін. Київ: Вид-во «Юридична думка», 2011. 656 с.
4. Шаповал В. М. Форма державного правління. *Юридична енциклопедія: в 6 т.* Т. 6: Т-Я / редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова) та ін. Київ: Вид-во «Юридична думка», 2004. 768 с.
5. Convention on the Rights and Duties of States, signed at Montevideo, 26 Dec., 1933. League of Nations Treaty Series. 1936. Vol. 165.

References

1. Sayt Departamentu statystyky Knyazivstva Andorra. URL: <http://www.estadistica.ad/serveiestudis/web/index.asp>
2. Dudko Í. D. Andorra. *Kraïni svïtu i Ukraïna: yentsiklopediya: v 5 t.* T. 1 / redkol.: A. Í. Kudryachenko (golova) ta in.; DU «Ínstitut vsesvïtn'oi ístorii NAN Ukraïni». Kyiv: Feniks, 2018. 564 s.
3. Fedorenko V. L. Andorra. *Yuridichna yentsiklopediya: v 6 t.* T. 1: A-G / redkol.: Yu. S. Shemshuchenko (golova) ta in. Kyiv: Vid-vo «Yuridichna dumka», 2011. 656 s.
4. Shapoval V. M. Forma derzhavnogo pravlinnya. *Yuridichna yentsiklopediya: v 6 t.* T. 6: T-Ya / redkol.: Yu. S. Shemshuchenko (golova) ta in. Kyiv: Vid-vo «Yuridichna dumka», 2004. 768 s.
5. Convention on the Rights and Duties of States, signed at Montevideo, 26 Dec., 1933. League of Nations Treaty Series. 1936. Vol. 165.

Отрош В. М. Становлення андоррської державності та набуття Князівством Андорра міжнародної правосуб'єктності

У статті розглядаються питання виникнення і становлення Андорри та її політичної системи в контексті набуття князівством міжнародної правосуб'єктності. Показано, що з прийняттям Конституції 1993 року міжнародне становище Андорри змінилось, країна стала формально незалежною і здатною вступати в міжнародні відносини з іншими суб'єктами міжнародного права. Робиться висновок, що на сучасному етапі своєї державності Князівство Андорра є повноправним членом міжнародного співтовариства і володіє міжнародними правами та обов'язками.

Ключові слова: Андорра, Князівство Андорра, Конституція Князівства Андорра 1993 року, політична система Андорри, співправителі, Генеральна рада (парламент) Андорри, уряд Андорри, судова система Андорри, міжнародна правосуб'єктність Андорри.

Otrosh V. M. The formation of Andorran statehood and the acquisition of international legal personality by the Principality of Andorra

Issues of international legal personality are among the most important problems of modern international law. A special place among them is the issue of the international legal personality of European micro-states, including Andorra. The relevance of the chosen research topic is caused by the absence of a comprehensive study of the international legal nature of European micro-states in the domestic (and the lack of it in foreign) science of international law.

The purpose of the article is to analyze the formation of Andorran statehood and show how the Principality of Andorra acquired international legal personality. The article shows that since 1278, Andorra has been under the dual suzerainty of ecclesiastical and secular lords: the nominal co-rulers of the principality have always been the Spanish Bishop of Urgel and the President of France (after the overthrow of the monarchy and the establishment

of a republican form of government in the country). After the entry into force of the first democratic Andorran constitution in 1993 and bringing the country's political system into line with it, the Principality of Andorra began to fully meet the generally recognized criteria of statehood that have developed in modern international law. With the adoption of the Andorran constitution in 1993, the international position of the principality changed, it became formally independent and able to enter into international relations with other subjects of international law - states and international intergovernmental organizations.

Based on the above, it is concluded that now the Principality of Andorra is a full member of the international community and has international rights and obligations. Its international legal status is objective and is reflected in such aspects as *jus legationis* (active and passive law of the embassy), *jus contrahendi* (conclusion of international treaties), *jus societatis* (participation in the work of international organizations) and *jus conventus* (participation in work of international conferences).

Key words: Andorra, Principality of Andorra, constitution of the Principality of Andorra 1993, political system of Andorra, co-rulers, General Council (Parliament) of Andorra, government of Andorra, judicial system of Andorra, international legal personality of Andorra.

DOI: 10.33663/2524-017X-2025-16-268-274